

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

İKİNCİ DAİRE

İBRAHİM ÖZTÜRK - TURQUIE

(Başvuru no : 16500/04)

KARAR

STRAZBURG

17 Şubat 2009

İşbu karar AIHS'nin 44/2 maddesinde belirtilen koşullar çerçevesinde kesinleşecektir. Şekli düzeltmelere tabi olabilir.

USUL

Türkiye Cumhuriyeti Devleti aleyhine açılan (16500/04) no’lu davanın nedeni (T.C. vatandaşı) İbrahim Aksoy’un (başvuran) Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’ne 14 Nisan 2004 tarihinde İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına ilişkin Sözleşme’nin (Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi - AİHS) 34. maddesi uyarınca yapmış oldukları başvurdur.

Başvuran, İstanbul Barosu avukatlarından M.A. Kırdök ve M. Kırdök tarafından temsil edilmektedir.

OLAYLAR

I. DAVANIN KOŞULLARI

Başvuran 1977 doğumludur ve Kocaelinde ikamet etmektedir.

29 Nisan 1996 tarihinde polis, bombalı saldırı girişiminde bulunan iki kişiyi yakalamıştır. Bu olay sonrası yapılan polis operasyonlarında TKEP-L üyesi olduğu sanılan birçok kişi daha gözaltına alınmıştır. Zanlılardan birçoğu gözaltı sırasında suçlarını itiraf etmiş ve yasadışı örgüt bünyesindeki faaliyetleriyle birlikte gerçekleştirdikleri silahlı eylemleri detaylı bir şekilde anlatmışlardır. Bu dönemde yapılan baskınlarda polis birçok maddi kanıt ele geçirmiştir. Polis ayrıca, görgü tanıkları yardımıyla ve fotoğrafla kimlik tespiti seansları gerçekleştirmiş ve olay yeri incelemeleri yapmıştır.

Polis, gözaltında bulunan kişilerin verdiği bilgilere dayanarak 6 Haziran 1996 tarihinde başvurunu tutuklamıştır.

Başvuran, polise verdiği ifadede suçunu itiraf etmiş ve örgüt bünyesindeki faaliyetleriyle birlikte gerçekleştirdiği silahlı eylemleri anlatmıştır. Başvuran, gözaltı sırasında fotoğrafla kimlik tespiti seanslarına katılmış ve olay yerini tarif etmiştir. Bu konuyla ilgili tutanaklarda, başvuranın gözaltı sırasında kendisine isnad edilen suçu kabul ettiği belirtilmiştir. Tutanaklarda ayrıca, başvuranın arkadaşlarıyla birlikte yürüttüğü faaliyetler hakkında yaptığı açıklamalar bulunmaktadır. Başvuran, gözaltı süresinde bir avukat desteği almamıştır.

13 Haziran 1996 tarihinde gerçekleştirilen doktor muayenesinde başvuranın vücudunda hiçbir yara ve darp izi bulunmadığı tespit edilmiştir.

13 Haziran 1996 tarihinde Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Savcısı (« Cumhuriyet Savcısı ») tarafından dinlenen başvuran, kendisine isnad edilen suçlara karşı savunmasını yapmıştır. Savunmasında, işkence altında

alındığını ileri sürerek polise verdiği ifadeye, olay yeri tarifiyle ilgili tutanaklara ve fotoğrafla kimlik tespitine itiraz etmiştir.

Aynı gün DGM nöbetçi hakimi («nöbetçi hakim») önüne çıkarılan başvuran, tutuklanarak cezaevine konulmuştur. Başvuran, hakim önünde de Cumhuriyet Savcısına verdiği ifadeyi tekrarlamıştır.

12 Ağustos 1996 tarihinde Cumhuriyet Savcısı, başvuranın da içinde bulunduğu on dört kişiyi, silahlı eylem yaparak anayasal rejimi yıkmaya çalışmak, yasadışı silahlı örgüte üye olmak, yardım ve yataklık etmek, patlayıcı madde üretmek ve kullanmakla suçlamıştır. Sanıkların otuz yedi olaya karıştıkları iddia edilmektedir.

17 Ekim ile 22 Kasım 1996 tarihlerinde görülen ilk iki duruşmada Devlet Güvenlik Mahkemesi, içlerinde başvuranın da bulunduğu on üç sanığı dinlemiştir. Başvuran, mahkeme önünde, polise verdiği ifadeyi yalanlamış ve işkence altında alındığını ileri sürerek gözaltı sırasında yapılan bütün soruşturmalara itiraz etmiştir. Devlet Güvenlik Mahkemesi 22 Kasım 1996 tarihinde yapılan duruşmada beş tanığın ve gözaltı sırasında tutulan polis tutanaklarını imzalayan polis memurlarının mahkemeye çağırılmasına karar vermiştir. DGM diğer taraftan dava dosyasını tamamlamak üzere usuli işlemlerin yapılmasını ve A.A. isimli şahıs aleyhine açılan ceza davasının bakmakta olduğu davayla birleştirilmesini istemiş ve üç sanığın tahliye edilmesine hükmetmiştir.

DGM, 4 Şubat 1997 ile 8 Temmuz 1997 tarihleri arasında dört duruşma gerçekleştirmiş ve bu duruşmalarda üç tanıkla birlikte gözaltı sırasında tutulan polis tutanaklarını imzalayan polis memurlarını dinlemiştir. Bu duruşmalar sırasında Devlet Güvenlik Mahkemesi, dava dosyasını tamamlamak üzere bazı yargı işlemleri gerçekleştirmiş, bir kaçak sanık hakkında yürütülen davanın bu davadan ayrılmasına ve üç suçortağının tahliyesine hükmetmiştir. 4 Şubat 1997 tarihli duruşmada mahkeme, başvuranın tahliyesine karar vermiştir. 8 Temmuz 1997 tarihli duruşmada Cumhuriyet Savcısı, davanın esasına ilişkin taleplerini sunmuştur.

11 Eylül 1997 tarihinde Devlet Güvenlik Mahkemesi, savunma avukatlarının 23 Ekim 1997 tarihli duruşmada iki tanığın dinlenmesi yönündeki taleplerini kabul etmiştir. 9 Aralık 1997 tarihli duruşmada mahkeme, savunmanın bazı belgelerin düzenlenmesi için ek süre talebini haklı bulmuş ve verilen süreyi uzatmıştır. DGM, 12 Şubat 1998 tarihinde polisin grafolojik ve fotoğrafik bilirkişi raporunu ve diğer soruşturma belgelerini teslim almış ve bir sanığın savunmasını dinlemiştir. Bu duruşmalardan sonra mahkeme, sanıklar ile avukatlarına savunmalarını hazırlamaları için ek süre vermiştir.

Devlet Güvenlik Mahkemesi 28 Nisan 1998 tarihli duruşmada altı sanık ve avukatlarının savunmalarını dinlemiştir. Bu duruşma sonrasında mahkeme sekiz davacıyı dinleme kararı alarak, iddianamede yeralan ve sanıklara isnad edilen suçlarla ilgili diğer belgelerin temin edilmesini istemiştir.

30 Haziran 1998 ile 28 Ocak 1999 tarihleri arasında görülen dört duruşmada mahkeme, davacıları dinlemiş, istediği belgeleri teslim aldığını kaydetmiş, başka belgelerin teminini istemiş ve polis memurları hakkında yürütülen yargılamanın gidişatı üzerine bilgi almıştır. 28 Ocak 1999 tarihli duruşmada mahkeme, bir davacıyı dinlemiştir. Cumhuriyet Savcısı 8 Nisan 1999 tarihli duruşmada davayla ilgili taleplerini sunmuştur.

10 Haziran 1999 ile 12 Kasım 1999 tarihleri arasında görülen beş duruşmada sanıklar savunmalarını sunmuşlardır.

12 Kasım 1999 tarihinde DGM, eski ceza kanununun 168. maddesinin 2. fıkrası uyarınca başvurunu yasadışı örgüte üye olmak suçundan on iki yıl altı ay hapis cezasına mahkûm etmiştir. Mahkeme, özellikle sanıkların polise verdikleri ifadelerde suçlarını itiraf etmelerini ve birbirlerinin aleyhine ifade vermelerini bu kararın gerekçeleri arasında göstermiştir. Mahkeme, zorla alındığı iddia edilen ifadelerin diğer maddi kanıtları desteklediğini, sorgulamaya katılan polis memurlarının mahkeme önünde ifade verdiğini ve kötü muamele iddialarını reddettiklerini kaydetmiştir. Bütün bunlara ilaveten mağdurlar da sanıkların aleyhine tanıklık etmişlerdir.

Yargıtay, 26 Mart 2001 tarihinde pişmanlık yasasının bir suçortağı için uygulanıp uygulanamayacağı konusunun incelenmediğini ve gerekçenin yetersiz olduğunu açıklayarak Devlet Güvenlik Mahkemesinin kararını bozmuştur.

Davaya yeniden bakması istenen Devlet Güvenlik Mahkemesi, ilk duruşmasını 24 Temmuz 2001 tarihinde gerçekleştirmiştir. Mahkeme, 13 Eylül 2001 tarihinde görülen ikinci duruşmada başvuranın da aralarında bulunduğu sekiz sanığın savunmalarını dinlemeye devam etmiştir. 20 Kasım 2001 tarihli duruşmada mahkeme, iki suçortağının Yargıtay kararıyla bağlantılı ifadelerinin hâlâ alınmadığını kaydederek, onlarla ilgili davanın dosyadan çıkarılmasına karar vermiştir. Bu duruşma sonrasında mahkeme, ayrıca pişmanlık yasasının bir suçortağına uygulanıp uygulanamayacağı konusunu Emniyet Genel Müdürlüğü'ne danışma kararı almıştır.

19 Şubat 2002 tarihinde Devlet Güvenlik Mahkemesi, başvuruların gözaltına alınmasından sorumlu polislerle karşı yürütülen ceza yargılamasının sonucu hakkında bilgi edinme kararı almıştır. Mahkeme,

suçlarla ilgili belgelerin temin edilmesini isteyerek, savunma avukatının iki davanın görülmekte olan davayla birleştirilme talebini reddetmiş ve iki suçortağının tutuksuz yargılanmak üzere serbest bırakılmalarına karar vermiştir.

7 Mayıs 2002 tarihli duruşmada mahkeme, ağır ceza mahkemesinde görülen ceza davasının halen devam ettiğini kaydetmiştir. Savunma avukatlarından birinin görülmekte olan davanın diğer iki davayla birleştirilme talebi üzerine mahkeme, bu davalarla ilgili dosyaların temin edilmesini istemiştir. Mahkeme, bir kez daha suçlarla ilgili belgelerin sunulmasını istemiştir. Son olarak mahkeme, iki suç ortağının Yargıtay kararıyla ilgili ifadelerinin Ceza Muhakemesi Kanunu hükümleriyle çelişkili olarak tek hakim tarafından alındığını kaydetmiş ve Trabzon Ağır Ceza Mahkemesinin bu iki suçortağını dinlemesini talep etmiştir.

16 Temmuz 2002 tarihinde mahkeme, iki dava dosyasını teslim aldığını bildirmiştir. Mahkeme dosyaları inceledikten sonra, gerekli belgelerin kopyalarını dosyaya ekleyerek, bu davaların görülmekte olan davayla birleştirilmesine gerek olmadığına hükmetmiştir.

26 Eylül 2002 tarihinde mahkeme, ilgili suçortakları bulunamadığı için istinabe yoluyla ifadelerinin alınamadığını kaydetmiştir. Emniyet Genel Müdürlüğü'nün suçortağının pişmanlık yasasından yararlanamayacağını açıklayan cevabını kaydeden mahkeme ayrıca, polis memurları hakkında ağır ceza mahkemesinde görülen ceza davasının zamanaşımı dolayısıyla düştüğünü not etmiştir.

17 Aralık 2002 tarihinde mahkeme, istenilen belgelerin teslim alındığını kaydetmiştir. Bu duruşmada Cumhuriyet Savcısı mütalaasını sunmuştur. Bir savunma avukatı, 4 ve 5 Nolu Devlet Güvenlik Mahkemelerinde görülen iki davanın bu dosyayla birleştirilme talebini tekrarlamıştır. Bu iki davayla mevcut dava arasında bir bağlantı olup olmadığını inceleyen Devlet Güvenlik Mahkemesi birleştirilmelerine gerek olmadığına hükmetmiştir. Bu konuyla ilgili olarak mahkeme, AİHM'nin içtihadına atıfta bulunarak, davanın makul bir süre içinde görülme hakkını gerekçe göstermiştir.

13 Mart 2003 tarihli duruşmada mahkeme, sanıklar ile avukatlarının savunmalarını dinlemiştir.

Devlet Güvenlik Mahkemesi, 6 Mayıs 2003 tarihli duruşmada bulunamayan iki suçortağı ile ilgili davayı diğerlerinden ayırmıştır. Bu duruşma sonrasında mahkeme, başvurayı, hakkında verilen ilk cezaya mahkûm etmiştir. Sanıkların duruşmalarda yaptıkları savunmaları inceleyen DGM başvuranın da aralarında bulunduğu bazı sanıkların Emniyet Müdürlüğünde

yapılan sorgulamada kendilerine isnad edilen suçları itiraf ettikleri halde, Cumhuriyet Savcısı ve Nöbetçi Hakim önünde bunları reddettiklerini kaydetmiştir.

Mahkeme, daha sonra yasadışı örgüte ait belgeleri, silahları ve sanıkların evinde veya tarif ettikleri yerlerde ele geçirilen diğer eşyaları, bilirkişi raporlarını ve diğer davalarda yargılanan kişilerin ifadelerini dosyada bulunan kanıtlar arasında sıralamıştır. Mahkeme ayrıca, gözaltı sırasında yapılan soruşturmaları ve bu soruşturmalarla ilgili tutanakları da kanıt olarak açıklamıştır. Sanıkların gözaltı sırasında verdikleri ifadeler bu kanıt belgeleri arasında yer almamıştır.

Mahkeme, dosyada bulunan unsurlar ışığında başvuranın yasadışı örgüte üye olduğu sonucuna ulaşmıştır.

1 Aralık 2003 tarihinde Yargıtay, bu ikinci kararı onamıştır.

Başvuran hakkında yürütülen ceza davasına paralel olarak, bir ceza davası da başvuran haricinde bazı suçortaklarının gözaltına alınmasından sorumlu polis memurları hakkında yürütülmüştür. 9 Temmuz 2002 tarihinde Ağır Ceza Mahkemesi, zamanaşımına uğraması dolayısıyla ceza davasının düşürülmesine karar vermiştir. 21 Ekim 2004 tarihinde Yargıtay, ilk derece mahkemesinin kararını onamıştır.

HUKUK

I. AİHS’NİN 6. MADDESİNİN 1, 2 VE 3c) PARAGRAFLARININ İHLÂL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

Başvuran, gözaltı sırasında ifadesinin işkence altında alındığını, kendisine avukat tahsis edilmediğini ve dolayısıyla savunmasının adil bir şekilde dinlenmediğini iddia etmektedir. Ayrıca başvuran, diğer suçortaklarının ifadelerinin de aynı zorlayıcı yöntemler uygulanarak alındığını ve kendisinin bu ifadelere bakılarak mahkûm edildiğini ileri sürmektedir. Başvuran, yasal olmayan yollardan elde edilen kanıtlar kullanılmak suretiyle masumiyet karinesinin çiğnendiğini ileri sürmektedir. Son olarak başvuran, savunması için makul bir süre tanınmadığından şikâyetçi olmakta ve AİHS’nin 6. maddesinin 1, 2 ve 3c paragraflarına atıfta bulunmaktadır.

AİHS’nin 6. maddesinin 2. ve 3. paragrafları, 1. paragraf ile güvence altına alınan adil yargılanma hakkının özel yönleri ile ilgili olduğu için AİHM,

mevcut davada ortaya çıkan sorunları 1 ve 3 c) paragraflarındaki hükümleri birlikte değerlendirerek inceleyecektir (bakınız, diğerleri arasından, *Hollanda aleyhine Van Mechelen ve diğerleri davası*, 23 Nisan 1997, prg. 49, *Karar ve hükümlerin derlemesi* 1997-III).

A. Kabuledilebilirliğe ilişkin

1. Yargılama süresi

Hükümet, önce davanın karmaşıklığına ve sanıklara isnad edilen suçların ağırlığına dikkat çekmektedir. Hükümetin kanaatine göre, iç hukukta hiçbir aksama olmadığı halde ilgili şahısların birçok duruşmaya gelmemesi yargılamanın uzamasına neden olmuştur. Ayrıca hükümet, davanın iki defa DGM ve iki defa da Yargıtay olmak üzere dört kez görüldüğünü kaydetmektedir. Hükümete göre, dava koşulları göz önüne alındığında, yargılama süresinin AİHS ile AİHM'nin içtihadı açısından makul olmadığı söylenemez.

Başvuran, Hükümetin bu iddiasına itiraz etmektedir.

AİHM, mevcut davada önce değerlendirilmesi gereken sürenin 6 Haziran 1996 tarihinde başvuranın tutuklanmasıyla başladığını ve 1 Aralık 2003 tarihinde Yargıtay'ın verdiği kararla sona erdiğini tespit etmektedir. Dolayısıyla söz konusu süre, dört mahkemede görülen iki derece yargılama sonunda yaklaşık yedi yıl altı ayda tamamlanmıştır.

Ayrıca AİHM, bir yargılama süresinin makul olarak nitelenmesinin kendi içtihadındaki kıstaslara, özellikle davanın karmaşıklığına ve başvuran ile yetkili mercilerin tutumuna bağlı olduğunu kaydetmektedir (bakınız, diğerleri arasından, *Fransa aleyhine Pélissier ve Sassi davası* [GC], n° 25444/94, prg. 67, CEDH 1999-II). Bununla birlikte AİHM, ancak yargılamanın uzamasından devletin sorumlu olduğu durumlarda « makul süre »nin aşılp aşılmadığının tespit edileceğini hatırlatır (*Yunanistan aleyhine Papachelas davası*, [GC], n° 31423/96, prg. 40, CEDH 1999-II).

AİHM, mevcut davada ihtilafli yargılamanın büyük bir karmaşıklık içerdiğini kaydetmekte ve mahkemelerin başvuranın da aralarında bulunduğu ve birçok suçtan yargılanan on dört sanıklı bir davaya baktıklarını hatırlatmaktadır. Sanıklar otuzdan fazla eyleme karışmakla suçlanmışlardır. Bu karmaşık durum ve suçların türü nedeniyle herbir sanığa isnad edilen suç için olayların açığa çıkarılması, delillerin toplanması ve belirlenmesi uzun zaman gerektirmiştir.

AİHM, adli makamların önemli bir gecikmeye neden olmadıkları kanaatindedir. AİHM’ne göre, mahkemeler tüm yargılama süresince gerekli özeni göstermişler ve ‘iyi bir adli yönetim’ ilkesine uygun davranmışlardır. AİHM, başvuranın 12 Ağustos 1996 tarihinde, yani tutuklanmasından iki ay sonra suçlandığını, davaya ilk önce Devlet Güvenlik Mahkemesinin baktığını, iddianamenin sunulmasından üç yıl üç ay sonra hüküm verdiğini, düzenli aralıklarla duruşmalar gerçekleştirdiğini, sanıkları, mağdurları, şahitleri dinlediğini ve birçok usuli işlem gerçekleştirdiğini ve Devlet Güvenlik Mahkemesinin davaya ikinci kez baktığında yaklaşık iki yıl bir ayda karar verdiğini, mahkemenin bu yargılama sırasında bazıları istinabe yoluyla olmak üzere sanıkların ifadelerine başvurduğunu ve savunmanın tekrarladığı davaları birleştirme talebi hakkında hüküm verdiğini, sanıkların makul sürede yargılanma haklarını gözönünde bulundurarak birleştirme talebini reddettiğini ve iki suçortağının bulunamaması dolayısıyla onlarla ilgili davaları görülmekte olan davadan ayırma kararı aldığını gözlemlemektedir.

Yargıtay, ilk temyiz başvurusu ile ilgili kararını bir yıl, dört ay ve on üç günde ve ikinci temyiz başvurusu ile ilgili kararını ise altı ay yirmi dokuz günde vermiştir.

Buraya kadar elde edilen bilgiler ışığında AİHM, mevcut dava koşullarında yargılama süresinin, AİHS’nin 6. maddesinin 1. paragrafında öngörülen « makul süre » ilkesine uygun olduğu kanaatine varmaktadır. Dolayısıyla, bu şikâyet açıkça dayanaktan yoksun olduğundan, AİHS’nin 35. maddesinin 3. ve 4. paragrafları uyarınca reddedilmelidir.

2. Adil yargılama

AİHM, yargılamanın adil olmasıyla ilgili şikâyetin AİHS’nin 35. maddesinin 3. paragrafı anlamında açıkça dayanaktan yoksun olmadığını tespit etmektedir. AİHM, diğer taraftan şikâyetin başka bir kabuledilemezlik gerekçesi bulunmadığını kaydetmektedir. Dolayısıyla şikâyetin kabuledilebilir ilan edilmesi uygun olacaktır.

B. Esasa ilişkin

Başvuran, olayın meydana geldiği dönemde Devlet Güvenlik Mahkemelerinin bu tür suçlara karşı aldığı özel önlemler çerçevesinde günlerce kimseyle görüştürülmeden polis karakollarında kapalı tutulduğunu ve bir avukat desteğinden yararlanmadığını iddia etmektedir. Başvuran, Devlet Güvenlik Mahkemesi tarafından dikkate alınan sorgulamaların gözaltı sırasında yapıldığını ve bu sorgulamalara Cumhuriyet Savcısı, Nöbetçi Hakim ve Devlet Güvenlik Mahkemesi önünde itiraz ettiklerini hatırlatmaktadır.

Başvuran ayrıca, Devlet Güvenlik Mahkemesi son kararını verirken, kendisinin polis önünde suçunu itiraf ettiği ifadeler ile sanıkların birbirlerini suçladığı ifadeleri dikkate aldığını ileri sürmektedir. Başvurana göre, gözaltı sırasında verilen ifadelerin karar metninde yer almıyor olması bu gerçeği değiştirmemektedir.

Hükümet, bu iddiayı reddetmektedir. Hükümet önce, gözaltı sonrasında alınan doktor raporunu gerekçe göstererek, başvuranın ifadesini baskı altında verdiği yönündeki iddiasının doğru olmadığını savunmaktadır. Hükümet ayrıca, ulusal mahkemelerin başvuranı sadece gözaltı sırasında verdiği ifadelerle göre değil, aynı zamanda dosyada bulunan ve bu ifadeleri destekleyen diğer kanıt unsurlarını da dikkate alarak mahkûm ettiklerini ileri sürmektedir.

Hükümet, başvuranın ulusal mahkemeler önünde gerçekleştirilen tüm yargılama boyunca bir avukat tarafından temsil edildiğini ve bu süreçte hakkında yapılan suçlamalara cevap verme fırsatı bulduğunu bildirmektedir. Hükümet, dava dosyasında başvuranın gözaltı sırasında bir avukat yardımı istediğini kanıtlayan hiçbir unsur bulunmadığını kaydetmektedir.

AIHM, bu anlatılanlara dayanarak, adil yargılanma hakkının yeterince “uygulanabilir ve etkili” olabilmesi için, 6. maddenin 1. paragrafı uyarınca, kural olarak, her davanın kendine has koşulları ışığında bu hakkın kısıtlanması için zorunlu sebepler olmadıkça, şüpheliye, polis tarafından ilk kez sorgulanmasından itibaren avukata erişim hakkı sağlanmasının gerekli olduğu görüşündedir. Avukat erişiminin sağlanmamasına istisnai olarak zorunlu sebeplerin gerekçe gösterilmesi durumunda bile, böylesi bir kısıtlama, gerekçesi ne olursa olsun, sanığın 6. madde tarafından teminat altına alınan haklarına zarar vermemelidir (bakınız, *mutatis mutandis*, *Birleşik Krallık aleyhine Magee davası*, n° 28135/95, prg. 44, CEDH 2000-VI). Avukat erişimi sağlanmayan sanığın polis sorgulaması sırasında verdiği kendini suçlayıcı ifadelerin mahkumiyeti için kullanılması durumunda, genel olarak, sanığın haklarına telafi edilemeyecek şekilde zarar gelir (*Salduz* ilgili bölüm, prg.55).

AIHM, mevcut davada başvuranın yedi gün süren gözaltı sırasında sorgulandığını gözlemlemektedir. Bu süre içerisinde avukat yardımı almaksızın soruşturmaya ait birçok işleme katılan ilgili şahıs kendisini suçlayan ifadeler vermiştir.

Devlet Güvenlik Mahkemesi başvuranın gözaltı sırasında verdiği ifadeleri dava dosyasından kesin olarak çıkardığı anlaşılmamakla birlikte, başvuranın suçluluğu tespit edilirken gözaltı sırasında verilen ifadelerin dikkate alınıp

alınmadığı hakkında bir belirsizlik oluşmaktadır. Bununla birlikte AİHM, bu soru üzerinde daha fazla durmayacaktır.

AİHM, başvuranın gözaltı sırasında gerçekleştirilen soruşturma işlemlerinin Devlet Güvenlik Mahkemesi tarafından dava dosyasındaki unsurların tamamına bakılarak verilen kararın gerekçesinde kanıt belgesi olarak geçtiğini gözlemlemektedir. Oysa, söz konusu tutanaklarda başvuranın gözaltı sırasında suçunu itiraf ettiği belirtilmekte ve başvuranın faaliyetleri hakkında yaptığı açıklamalar bulunmaktadır.

AİHM, sözkonusu davada, 3842 sayılı Kanun'un 31. maddesi uyarınca, başvuran Devlet Güvenlik Mahkemelerinin yetki alanına giren suçlardan birini işlemekle itham edildiği için gözaltı sırasında avukata erişim hakkının kısıtlandığını tespit etmektedir. Bunun sonucunda, başvuran, polis ve diğer yetkililerin sorgulamasında ifade verirken avukata erişim hakkından yararlanamamıştır. Dolayısıyla, başvurana, avukata erişim hakkının sağlanmamasına gerekçe olarak, yalnızca bu durumun ilgili yasal hükümlerce sistematik olarak öngörüldüğü belirtilmiştir. Sadece bu haliyle uygulama, AİHM'nin 6. maddede öngörülen şartların yerine getirilmediği sonucuna varması için yeterlidir (*Salduz*, ilgili bölüm, prg. 56 *in fine*).

AİHM diğer taraftan, başvuranın Devlet Güvenlik Mahkemesinde yargılanırken avukat desteğinden yararlandığını gözlemlemektedir. Avukatın savcının iddialarına itiraz etmek, başvuranın polise verdiği ifadenin ve soruşturma işlemlerinin içeriğini yalanlamak imkanı bulunmaktaydı. Bununla birlikte, başvuranın sorgu hakimi huzuruna çıkmasından önce soruşturmanın büyük ölçüde tamamlandığı dava dosyasından anlaşılmaktadır. Ayrıca, Devlet Güvenlik Mahkemesi, davanın esasını incelemeyen önce, başvuranın gözaltındayken vermiş olduğu ifadelerin kabuledilebilirliği konusunu değerlendirmemiş, aksine, başvuranın doğruluğunu inkar etmesine rağmen polise verilen bu ifadeleri mahkumiyeti için esas kanıt olarak kullanmıştır.

Dolayısıyla, sözkonusu davada, başvuranın polise verdiği ifadenin mahkumiyetine kullanılması nedeniyle, başvuranın avukata erişim hakkına getirilen kısıtlamalardan bizzat etkilendiği şüphe götürmez bir gerçektir. Ne sonradan sağlanan avukat yardımı ne daha sonraki yargılamanın çekişmeli niteliği gözaltı sırasında avukatın yokluğunu telafi edebilir. Ancak, başvuranın gözaltında tutulduğu sırada avukata erişme imkanı olsaydı, bunun davanın sonucu üzerinde nasıl bir etkisi olabileceği hususunda fikir üretmek AİHM'nin görevi değildir.

Sonuç olarak, başvuran yargılama sürecinde aleyhinde kullanılan delillere itiraz etme fırsatı bulmuş olsa da, polis tarafından gözaltında tutulduğu

sırada avukat desteği alamaması, savunma haklarını telafi edilemeyecek şekilde olumsuz etkilemiştir.

Yukarıda kaydedilenleri göz önüne alan AİHM, mevcut davada AİHS'nin 6. maddesinin 3c) paragrafının 1. paragrafı ile bağlantılı olarak ihlâl edildiği sonucuna varmaktadır.

II. AİHS'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI HAKKINDA

A. Tazminat

Başvuran, 10.000 Euro manevi tazminat talep etmektedir.

Hükümet, sözkonusu miktara karşı çıkmaktadır.

AİHM, mevcut dava koşullarında AİHS'nin 6. maddesinin ihlal edildiği tespitinin yeterli adil tatmin oluşturduğu kanaatindedir. Bununla birlikte, AİHM, mevcut davadakine benzer koşullarda, tespit edilen ihlalin telafi edilmesi için prensip olarak en uygun yolun, ilgilinin isteği üzerine, davanın yenilenmesi ya da dosyanın yeniden açılması olacağı kanaatindedir (*Öcalan-Türkiye*, başvuru no : 46221/99 ; *Gençel-Türkiye*, başvuru no : 53431/99, 23 Ekim 2003, sözü edilen *Salduz*).

B. Yargılama masraf ve giderleri

Başvuran, ulusal mahkemeler ve AİHM önünde yapmış olduğu yargılama masraf ve giderleri için 17.280 YTL talep etmektedirler. Sözkonusu talebin hesap dökümü şu şekildedir : avukatlık ücreti için 17.000 YTL, çeviri masrafları için 150 YTL, kırtasiye ve fotokopi masrafları için 50 YTL ve posta masrafları için 80 YTL. Başvuran, avukatlık ücreti makbuzunu ve masrafların makbuzunu belge olarak sunmaktadır.

Hükümet, sözkonusu miktarlara karşı çıkmaktadır.

AİHM içtihadına göre bir başvuran yargılama masraf ve giderlerinin geri ödemesini ancak gerçekliği, gerekliliği ve oranlarının makul miktarda olduğu ortaya konduğu sürece elde edebilir. Sahip olduğu belgeleri ve yukarıda sözü edilen kriterleri göz önüne alarak AİHM, tüm yargılama masraf ve giderleri için başvurana 1.000 Euro ödenmesinin uygun olacağı kanaatindedir.

C. Gecikme faizi

Gecikme faizi Avrupa Merkez Bankası'nın marjinal kredi kolaylıklarına uyguladığı orana üç puanlık bir artış eklenerek belirlenecektir.

BU GEREKÇELERE DAYALI OLARAK, AİHM, OYBİRLİĞİYLE,

1. Başvurunun, yargılamanın hakkaniyetten yoksun olduğu kapsamındaki şikayete ilişkin kısmının *kabuledilebilir* geri kalan kısmının *kabuledilemez* olduğuna ;
2. Gözaltı sırasında başvuranın yanında avukat bulunmaması nedeniyle AİHS'nin 6/1 maddesi ile birlikte AİHS'nin 6/3 c) maddesinin ihlal edildiğine ;
3. a) AİHS'nin 44/2 maddesi gereğince kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde, ödeme tarihindeki döviz kuru üzerinden TL'ye çevrilmek üzere, her türlü vergiden muaf tutularak Savunmacı Devlet tarafından başvurana yargılama masraf ve giderler için 1.000 Euro (bin Euro) *ödenmesine* ;
b) sözkonusu sürenin bittiği tarihten itibaren ödemenin yapılmasına kadar Hükümet tarafından, Avrupa Merkez Bankası'nın o dönem için geçerli olan faiz oranının üç puan fazlasına eşit oranda basit faiz *uygulanmasına* ;
4. Adil tatmine ilişkin diğer tüm taleplerin *reddine* ;

KARAR VERMİŞTİR.

İşbu karar Fransızca olarak hazırlanmış ve AİHM'nin iç tüzüğü'nün 77. maddesinin 2. ve 3. paragraflarına uygun olarak 17 Şubat 2009 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.